СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXXI. Число 225. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 27. вересня, 1923. VOL. XXXI. No. 225. Jersey City, N. J., Thursday, September 27, 1923. THREE CENTS

НОВИЙ ПРОЄКТ НА ОБКРОЄННЄ ІМІГРАЦІЇ

ВАШІНГТОН, 25. вересня. — Алберт Джансон, голова іміграційного комітету в палаті послів, виробив новий іміграційний проект, після котрого число нових імігрантів має бути ще далі зменчене. Малоб допускатися кождого року їх по 2 проценти того числа, кілько їх було після переписи з 1890. р.

Після сього проекту малобся також поставити іміграційних інспекторів на кождий корабель, везучий імігрантів до Америки.

ОКЛАГОМСЬКИЙ ҐУБЕРНАТОР ЗАБОРОНЯЄ ЗАСІДАННЄ ЛЕҐІСЛЯТУРИ

ОКЛАГОМА СИТІ, 25. вересня. — Ґенерал Маркгем, що командує стейтовими війсками, які правлять стейтом від часу заведення воєнного стану стейтовим ґубернатором, доручив кождому членови стейтової леґіслятури заборону сходитися на засіданнє леґіслятури, яке самі члени скликали на середу, дня 26. вересня.

Рівночасно стейтові війска дістали приказ бути приготованими на всяку можливість.

З ДРУКАРСЬКОГО СТРАЙКУ

НЮ ЙОРК, 25. вересня. — Заряди місцевих дневних ґазет, що ведуть боротьбу проти страйкуючих друкарів нюйорської друкарської юнії, подають до відома, що до Ню Йорку починають вже напливати страйколоми. Приїзджають вони на заклик, виданий головою центральної друкарської юнії.

Кажуть вони теж, що до роботи вернули декотрі члени нюйорської юнії, але юнія се заперечує.

УРЯД ПРЕДЛОЖИТЬ ПРОЄКТ ЗАКОНА В СПРАВІ ВУГЛЯ

ВАШІНҐТОН, 25. вересня. — З Білого Дому подають, що уряд студіює рапорти федеральної вуглевої комісії та на основі сих звітів предложить конґресови проект про добування та нормовання цін вугля.

ЗА ЗМЕНШЕННЄМ ЗЕЛІЗНИЧОЇ ТАРИФИ ДЛЯ ФАРМЕРІВ

ВАШІНҐТОН, 25. вересня. — На засіданню кабінету президента Кулиджа предложив секретар Волес проект поправи долі фармерів через обниженне зелізничої тарифи на рільничі продукти.

Знижка має виносити 25 процентів (одну четвертину) дотеперішної аплати.

СЛІДСТВО В СПРАВІ МОРСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

САН ДІЄҐО, Каліфорнія, 25. вересня. — Комісія, що розсліджує причину розбиття сімох американських воєнних кораблів на однім острові Тихого Океану, схиляється на основі одержаних зізнань до переконання, що причиною катастрофи не був непередвидженний та неминучий випадок („воля Божа"), а хибне думаннє командантів ескадри.

ЖІНКИ ОРҐАНІЗУЮТЬСЯ ДЛЯ БОРОТЬБИ ПРОТИ ВИСОКИХ ЦІН ВУГЛЯ ТА ЦУКРУ

НЮ ЙОРК, 25. вересня. — Конвенція жінок, скликана Жіночим Торговим Комітетом, рішила основати постійний комітет для розсліду торговлі вуглем та цукром, щоби в той спосіб покласти належиті основи під торговлю вуглем та цукром.

Колиб торговці вуглем не захотіли в будуччині продавати вугля по цінах, установлених комітетом, жінки обіцяли перевести проти вугля бойкот та вживати на топливо нафти.

СЛІДСТВО В СПРАВІ ЗУДАРЕННЯ КОРАБЛІВ

НЮПОРТ, Ровд Айленд, 25. вересня. — Слідство в справі зударення межи воєнним кораблем Аркензо та контрторпедовцем Мекфарлендом показує, що завинив тут корабель Мекфарленд, бо наблизився до Аркенза, заховувався так, що катастрофа була неминуча.

ЗБОРИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ

ПОРТЛЕНД, Ореґон, 25. вересня. — Тут почалися вже вступні наради делеґатів на річну конвенцію Американської Федерації Праці. Сама конвенція починається в найблизчий понеділок.

ГОЛОСОВАННЄ НАД 15-МІСЯЧНИМ СТРАЙКОМ

НЮ ЙОРК, 25. вересня. — Робітники варстатів зелізниці Лігай Велі, які страйкують вже 15 місяців, будуть голосувати над тим, чи перервати страйк та згодитися на умови, вироблені комітетом Зелізничої Робітничої Ради.

Буде се вже друґе голосованнє: дня 27. липня вони відкинули вже подібну пропозицію.

ВЕЛИКІ ЗИСКИ З ТАРИФИ

ВАШІНҐТОН, 25. вересня. — За один рік обовязуючої сили нового тарифового закона американський скарб дістав з мита на заграничні товари небувало високу суму, бо аж 200 мілїонів долярів.

ЩЕ ЇМ ЗА НИЗЬКО

СКЕНЕКТЕДІ, Ню Йорк, 25. вересня. — Американський військовий летун поручник Джан Мекреді, котрий недавно побив всіх летунів, піднісшися на висоту 34,509 стіп, довідавшися, що французький летун Саді Лекуант вилетів на висоту 35,778 стіп, придумав нову машину, на якій збирається сеї осени летіти так високо, щоби ніхто після нього так високо летіти не потрафив.

ВТОНУЛА ЗАЛОГА КОРАБЛЯ

ШИКАҐО, 25. вересня. — На побережу озера в Кеноші, Вискансин, найдено шапку одного моряка зі залоги овочевого корабля Фобеле. На сій основі догадуються, що корабель, який пропав уже довщий час без вісти, потонув, а з ним всі, що було на ньому. Моряків там було пятьох.

ҐУБЕРНАТОР СВІДКОМ.

Окружний суд в Бермингтоні, Алабама, котрий розсліджує знущання над копалняними робітниками в копалні Бенер, завізвав на розправу в характері свідка стейтового ґубернатора Брендона, котрий закинув судови, що дурить суспільність своїм слідством.

ҐЕНЕРАЛ ОСТРИТЬ НОЖІ.

Н. Риджевський, колишний ґенерал в царській ґвардії, ходить вулицями міста Сієтела, в стейті Вашінґтоні, та зарабляє на життє остреннем ножів.

САМОВБИЙСТВО З РОЗПУКИ ЗА СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ.

В Ню Йорку поповнив у вівторок самовбийство якийсь Петро С. Нирка, дяк московської православної церкви у Вотербері, Конектикат. Кажуть його знакомі, що причиною самогубства була розпука з приводу страшного положення Росії.

КАНАДІЙСЬКА ПШЕНИЦЯ ТРЯСЕ РИНКОМ.

Канадійський комісар в Міжнароднім Інституті Рільництва заявляє, що Канада має тепер контролю світового пшеничного ринку і буде ним контролювати слідуючих пять місяців. Свою заяву п. Доґерті основує на обчисленнях, що старий засіб пшениці є досить зужитий, бо лише 11 мілїонів бушлів остає в Канаді з минувшого року, а Европа приходить по трохи до себе і може купувати більше; крім того отвирається ринок на канадійське збіже в Азії, де є можливість продади яких 120 мілїонів бушлів збіжа. Европа буде потребувати 540 мілїонів бушлів. Найбільше збіжа зможе продати лише Канада, бо поверх 300 мілїонів бушлів, а всі инші краї разом 375 мілїонів бушлів. Сі числа вказують, після думки п. Доґерті, що дійсна контроля пшеничного ринку буде в руках Канади.

ЗАБАГАТО УЧИТЕЛІВ В МАНІТОБІ.

Др. Роберт Флечер, заступник міністра просвіти, оповістив минувшого дижня, що під теперішну пору в Манітобі є надвишка від 200 до 300 учителів. Се перший раз за послідних 20 літ, що його департамент має надвишку учителів по отворенню шкіл в осени.

Підчас війни в провінції був великий брак учителів, а причина чому тепер є їх більше, є та, що в двох послідних роках було богато студентів на учительскім курсі.

НА ЩО ТРЕБА МАТИ ПАТЕНТ?

В другій донській окрузі фінансовий виділ видав наказ, що всі пастухи мусять мати патент на право пасти корови.

ДВІ СТОРОНИ УКРАЇНІЗАЦІЇ.

Харківські „Вісти" ч. 177 з 11. серпня, 1923, містять під заголовком „В стані русифікаційної інерції" допись з Кролевця Чернигірщині, такого змісту:

„На підставі демографічних відомостий перепису 1920 року українське населеннє міста Кролевця складало 79% всього населення. Але не зважаючи на це, в місті була тільки одна українська школа, та й тую згодом „злили" з російською семілітною. Такасама доля стрінула осередок української школи на іншім кінці міста Кролевця, в с. Ворошиловці, де українську ґрупу учеників після двох років навчання теж „злито" до російської школи. Таксамо нічого не робилось, щоб забезпечити українську школу на селі, де на підставі тихсамих демографічних даних українська людність складає пересічно 98% всього населення. Єдині педаґоґічні курси в Кролевці готували молодих педагогів виключно для російських шкіл. Варто відзначити, що як керовники педаґоґічних курсів, так й більшість вчительства російських шкіл уважають українську мову за річ непотрібну. Більш того, для них російська школа се відзнака „культурности", бо, мовляв, селянин цієї мови не знає. При справах утворити українську школу цею учительський загал глузував з ініціяторів й надто був радий, коли ці спроби невдавались.

Нині становище у нас змінилося. Як тільки одержали розпорядження про українізацію шкіл, все учительство заворушилось. Є такі, що й опираються. Але хочуть вони чи не хочуть, а українська школа у нас твориться. Ще кілька слів про нашу книгозбірню. В нашій книгозбірні ніколи не можна найти ніодної української газети, а особливо харківських „Вістий", не кажу вже про нову українську книжку. Коли недавно довелось запитати, чому нема „Вістий" харківських, то мене мало не на глум підняли. Чи це так голиться? Хай Кролевецька книгозбірня відповість — чому в неї нема „Вістий".

УКРАЇНІЗАЦІЯ.

Берлінський московський дневник „Руль" подає про сучасну політику совєтської влади на Україні такі інформації:

На Україні іде поспішна українізація совєтського апарату. Українська мова заводиться, яко єдина, в діловодстві. В школі не тільки низшій, але середній і висшій переводиться українізація. В українській військовій окрузі видано приказ постепенно завести по військових школах українську мову, яко викладову. Приступлено до постепенної українізації політичної роботи в тих частинах, де більшість червоноармійців Українці. В останні дні одержано звістку про переведенне пробної мобілізації в харківській військовій окрузі кількох річників спеціяльно для утворення національних українських частин. Полудневе бюро загально-російського центрального союза професійних товариств постановило українізувати діловодство всіх українських професійних спілок і переменувати себе в українське бюро".

—o—

ПОЛЬСЬКА АМНЕСТІЯ.

Польська амнестія, яка обіцювала дезертирам, що зголосяться до 24. серпня дарування кари, стягнула в самій Варшаві 4,000 дезертирів. Велика частина дезертирів, які сиділи в варшавських тюрмах, звільнена для зголошення в П. К. У. сховалася в „мишачу дірку" і зовсім не явилася в П. К. У. У Варшаві арештовано крім цього 40 процент дезертирів, обвинувачених за ріжні „додаткові" надужиття".

ОЛІМПІЙСЬКІ ІҐРИЩА В ПАРИЖІ

мають відбутися 1924 р. Будова стадіона (ґрища) в Боа д'Колюмб уже кінчиться. Матиме 40.000 стоячих і 20.000 сидячох місць Для змагу і боксування винаймлено на вісім днів Париський цирк у середині міста, де може поміститися 6 тисяч глядачів. Біля стадіона будується окреме місто Сіт Олімпік, де буде 100—150 павільонів по пять до шість кімнат з 2—3 ліжками. Мешкатимуть атлети ріжних національностей. Будуть тут і окремі ресторани, де атлети могтимуть харчуватися як дома, а плата коштуватиме денно 50 франків. Для атлетів будуть уладжені вправи на кілька місяців наперед, щоби тренувалися і привикли до французького клімату й тамошнього способу життя. Це важне головно для атлетів, що прибудуть із далекої чужини. Вже й була одна велика проба у Першінґовім стадіоні. Брали участь атлети 14 національностей. Не було представників Американців і фінляндців. — В Італії переведеться народню субскрипцію олімпійського фонду для участи Італії в іґрищах. Сам король і визначніщі особистости субскрибували значніщі суми, а правительство дало на цю ціль міліони лірів. У Бельгії розписано субскрипцію без помочі правительства. В Японії відбулися великі олімпійські іґрища для цілого Сходу.

ПРО УКРАЇНСЬКУ ЕМІҐРАЦІЮ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

Українське пресове бюро в Празі подає: В останніх часах чеська влада видала острі правила проти тих еміґрантів, які прибувають на теріторію Ч. С. Р. нелеґально, себто без окремого дозволу (візи) на вїзд від чеського міністерства закордонних справ. Такі люди не можуть вже одержати на місці документів на право перебування в Чехословаччині, а тимбільше не одержать ніякої підмоги. Причина цих острих правил чеської влади та, що в Ч. С. Р. вже дуже численна українська еміґрація (поверх три тисячі) і велика російська еміґрація. (Стипендистів Росіян чотири і пів тисячі, Українців біля двох тисяч.)

І ТАК БУВАЄ.

В Кракові арештовано на днях „капітана" військової інтендантури М. під замітом привласнення чужого назвиска, безправного іменування себе старшиною, бігамії, а крім того ряду обманств доконаних в службі. Згаданий „капітан" був простим городовим парібком і анальфабетом, що не перешкодило йому стати капітаном польського війска. На днях мав він перейти на дуже відповідальне становище у Варшаві.

КОНФЕРЕНЦІЯ ПРЕМІЄРІВ НІМЕЦЬКИХ СТЕЙТІВ ЗА ПОКИНЕННЄМ БОРОТЬБИ В РУРЩИНІ

БЕРЛІН, 25. вересня. — Німецьке правительство оголосило нині урядово, що премієри всіх німецьких складових держав (стейтів) на нараді з канцлером д-ром Ґуставом Штреземаном рішили однодушно згодитись покинути політику „пасивної резистенції) (опору при помочі бездільности вчасі праці) в Рурщині, але рівночасно заявились за збереженнем цілости німецької републики.

ДЕЛЄҐАЦІЯ ПРАВИТЕЛЬСТВА ПЕТРУШЕВИЧА В ЖЕНЕВІ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 20-го вересня. — Президент Галицького Правительства, др. Евген Петрушевич, приїхав сюди разом з проф. д-ром Михайлом Лозинським та Володимиром Степанківським. Тут відбувається ЗЇЗД ВІДПОРУЧНИКІВ ПОНЕВОЛЕНИХ ПОЛЬЩЕЮ НАРОДІВ, в якому галицькі Українці беруть визначну участь. Зібраний матеріял буде предложений Лізі Народів.

В Женеві тепер перебуває американський дипльомат Бейнбридж Колбі і з ним має бачитись др. Петрушевич. Колбі лагодиться видвигнути справу Галичини в Лізі Народів.

РУРЩИНА ПРИНЯЛА ВІСТКУ ПРО ЗДАЧУ ФРАНЦУСЬКИМ ОКУПАНТАМ БАЙДУЖНО

ДІССЕЛДОРФ, Німеччина, 25. вересня. — Населеннє Поруря приняло вістку про покиненнє боротьби проти французьких окупантів байдуже і спокійно. Ніде не замітно було якогонебудь враження ізза тих прикрих вісток для Німців.

БОЛГАРСЬКА ВЛАДА ПОВОЛІ ЗДАВЛЮЄ БОЛЬШЕВИЦЬКІ ПОВСТАННЯ

ПАРИЖ, 25 вересня. — Тутешнє болгарське посольство одержало із Софії звідомленнє про внутрішню боротьбу в Болгарії, з якого виходить, що большевицькі повстання тривають ще далі в гористих сторонах північної Болгарії.

Болгарське правительство Станкова повідомляє, що воно здавило большевицькі повстання в південній Болгарії. Куди лише висло військо, скрізь большевики піддавались. Декуди навіть без боротьби.

Але опісля вибухли большевицькі повстання в гористих частях північної Болгарії, яких покищо не здавлено ізза віддалі та з причини недостачі потрібної скількости війска.

Большевицькі льокальні „республики" тривали по 2 до 14 годин.

ЛІҐА НАРОДІВ ВІДКИНУЛА ВНЕСЕННЄ НА ЗМІНУ ЇЇ КОНСТИТУЦІЇ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 25. вересня. — Збір Ліґи Народів відкинув предложеннє на зміну X. артикулу конституції Ліґи Народів (який обовязує членів Ліґи до взаїмної військової помочі у випадку заґрози цілости котрої з держав, що належать до Ліґи).

За приняттєм зміни, яка вимагала ухвали праляменту кождої держави для її військової помочі другій державі заявились делеґати Канади і Франції, котрі казали, що може така зміна уможливить Америці приступленнє до Ліґи, але виступив представник Персії і внесеннє впало, бо до приняття треба однодушности. Одначе він згодився, щоби сю справу віддати до заопініовання Постійному Судови Міжнародньої Справедливости в Пазі.

ФРАНКИ, ЛІРИ І МАРКИ ІДУТЬ ВГОРУ

ПАРИЖ, 25. вересня. — По проголошенню німецького уряду, що покидає боротьбу проти французької окупації в Рурщині і Ренщині, зараз пійшли вгору ціни французьких паперових франків, італійських лір і німецьких марок.

За франка давали 6½ американського цента, за ліру 4½ (4.63) американського цента, а німецьких марок вже давали тільки один міліон за одного американського цента (минулого тижня давали за пенні два і три міліони).

СУДОВА РЕФОРМА В ІРЛЯНДІЇ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 25. вересня. — Ірляндський парлямент приняв у другому читанню законопроект (бил) про зміну судівництва в Ірляндії.

По новому закону в Ірляндії буде у високому суді 9 суддів, а на місце повітових суддів будуть окружні, яких число зменьшене до половини.

70 МАЙНЕРІВ ЗГИНУЛО В КОПАЛЬНІ УГЛЯ

ҐЛЕСҐОВ, Англія, 25. вересня. — Нині залила вода копальню угля Джеймс Ниммо Компені недалеко Фолкерк.

Вода так скоро залила копальню, що тільки один майнер вратував своє життє, а 70 згинуло.

Се одна з найбільших страт в людях в шотляндських копальнях угля за довгі роки.

БІЙКИ МІЖ ФАШІСТАМИ І КАТОЛИКАМИ

МЕДІОЛЯН, Італія, 25. вересня. — Від кількох днів тривають тут завзяті бої між фашістами і католиками.

На передмістю Медіоляну, в Бріосні, фашісти напали на католицьку кооперативну гуртівню і наробили шкоди на 20,000 лірів. Там арештовано богато осіб.

Нерепалка між фашістами і католиками була також в Бовіліо.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і загранцею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ПОТРІБНЕ ТАКЕ?

Урядова статистика показує, що в Америці є тепер коло півтора міліона вдів, які примушені шукати собі куска хліба. Що се значить для вдови шукати хліба, се знає лишень вдова сама. Другі можуть лишень уявити собі частину того, що її приходиться при тім переходити.

Богато з сього нещастя завинили таки вони самі. Якби вони мали в собі досить розуміння ваги запомогової організації, досить витревалости намовити своїх мужів приступити до такої організації, то й життя не одної з них виглядалоби нині інакше, як воно виглядає.

Думка про власне вдовицтво повинна спонукати кожду жінку й самій приступити до Українського Народного Союза й намовити свого мужа стати членом в сій сильній, матеріяльно обезпеченій організації.

ПРАВОСЛАВНІ УКРАЇНЦІ В ОБОРОНІ МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО

У вчерашньому виданню „Свободи" подали ми звідомлення про справу митрополита Андрія Шептицького, які у львівському „Ділі" (з 9. с. м.) сконфіскував польський прокуратор.

У сих звідомленнях замітні дві заяви, УКРАЇНСЬКИХ ПОСЛІВ З ВОЛИНІ І ХОЛМЩИНИ, які є ПРАВОСЛАВНІ.

Посол САМИЛО ПІДГІРСЬКИЙ, голова Української Парляментарної Репрезентації, переслав її іменем увязненому Ляхами митрополитови Андрієви Шептицькому глибокий поклін і заяву найщирійшого співчуття.

„Наруга, якої допустились над Вами, — каже голова У. П. Репрезентації — глибоко обурила український народ і нас усіх вибранців його".

• •

В другому звідомленню подано протест Української Парляментарної Репрезентації, який вручив польським міністрам Вітосови і Кернікови її голова С. ПІДГІРСЬКИЙ і посол Б. КОЗУБСЬКИЙ.

Ся заява висловлена в різкому тоні ізза обурення людської душі на вязнення старого і хорого чоловіка, найвисшого достойника української церкви 4 міліонів Українців у катованій Ляхами Галичині.

В заяві сказано:

„Репрезентація кваліфікує цей варварський акт арешту хорого Митрополита як вияву ОДНОГО З НАЙДИКШИХ ПРОЯВІВ ГНОБЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ".

А протестуючи проти акту „брутальної руки чорносотенного шовіністичного польського уряду", — Українська Парляментарна Репрезентація закликає українську людність „до достойної зустрічі славного борця за волю українського народу Митрополита Андрія Шептицького".

•

Сі заяви православних українських послів з Волині і Холмщини свідчать, що вони вміли поставитися з людським і національним достоїнством до справи, яка обходить не лише 4,000,000 Українців у Галичині ізза увязнення голови їх церкви і визначного патріота й мученика, але і всіх Українців, котрим дорога боротьба за вільність наших земель, які напала Польща, а навіть усіх людий, що ще не спідліли, котрі вміють пошанувати вільність чоловіка і борця за визволення нації з неволі.

За се всякий Українець, без огляду на релігійні або партійні ріжниці, мусить Українській Парляментарній Репрезентації висловити признання. Кождий мусить сказати, що вона своєю заявою показала, що ми всі Українці сини одної Матери України; що нас ніщо не ділить, а лучить національна єдність і одна боротьба за один ідеал — одну соборну Україну.

Взаїмною самопошаною і признанням правди дійдуть Українці всіх дільниць України до спільної праці і спільної боротьби проти спільного ворога.

А в сьому заповідь нашої національної побіди.

АҐЕНТ ФРАНЦУСЬКОЇ ТАЙНОЇ ПОЛІЦІЇ ПОЛЬСЬКИМ МІНІСТРОМ

Варшавська польська соціялістична газета „Роботнік" у виданню з 6. вересня с. р. в передовиці м. і. пише таке на адресу польського міністра заграничних справ Маріяна Сейди:

„Пане Сейда! Є великим соромом для Польщі, що „конфідент стежної служби коаліційних держав міністром закордонних справ!"

•

Вчаси війни Сейда був у Парижі (також приїздив до Америки). Він належав до комітету Романа Дмовського, який був на службі французької поліції.

Але в Польщі вже були лідерами „держави" всякі платні аґенти з часу війни — і АВСТРІЙСЬКІ І НІМЕЦЬКІ І РОСІЙСЬКІ, так що-ж за ріжниця, як до тої чесної „кумпанії" платних аґентів прийшов ще аґент ФРАНЦУСЬКИЙ.

Перед „розбіором" продавали Польщу другим державам славетні польські „сейми", так чому-ж тепер не мали-б того самого робити внуки, чи правнуки, чи праправнуки тих продажних польських послів? Аджеж то „Польща історична", а історія-ж повторяється, де як де а в Польщі передівсім.

Тільки нема сумніву, що й 1772 рік небаром повториться.

Тоді буде нова продаж Польщі і знову ПЛАТНІ АҐЕНТИ зголосяться до слова.

ПРОТИ ВІДДАНЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В НЕВОЛЮ ПОЛЬЩІ.

МЕМОРІЯЛ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ДО ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ СОЮЗА НАЦІЙ (ЛІҐИ НАРОДІВ).

(Докінчення)

II. Українська мова не має в адміністраційних урядах і судах ніяких прав.

Ті права, які мала українська мова в Східній Галичині за часів Австрії, обмежуються і знося.

Що більше, навіть українські установи є примушувані уживати польської мови.

III. Греко-католицька і православна церква, які є церквами українського народу, виставлені на переслідування.

Церковні власти обох церков можуть служити цілим рядом фактів.

Факти про зачинення й конфіскату православних церков і церковних маєтків містить письмо українських послів з 13. липня 1923 р. до польського міністра віроісповідань і просвіти.

IV. Положення української школи не відповідає навіть тим дуже скромним і зовсім недостаточним вимогам, які ставить до Польщі договір з 28. червня 1919 в арт. 8. і 9.

Польське правительство не закладає українських публичних шкіл, а закладанню українських приватних шкіл ставить перешкоди.

Польський сойм на засіданю 27. липня 1923 відкинув нагле внесення українських і білоруських послів, які домагалися видання закона про загальні і середні школи для національних меншостий.

При сій нагоді польський міністер віроісповідань і просвіти виголосив промову, в якій заявив, що національні меншости мусять ждати на заспокоєння своїх шкільних потреб аж до часу, коли будуть заспокоєні всі шкільні потреби польського народу. Далі заявив він, що публичні середні школи в польській державі можуть бути тільки польські.

Український приватний університет і українську приватну високу технічну школу у Львові польське правительство переслідує як заборонені установи.

Леґалізації сих українських приватних шкіл ніяк не можна осягнути.

Львівське воєводство рескриптом з 21. липня 1923, ч. 13003/23 відмовило затвердження статута товариства „Кураторія українських приватних високих шкіл у Львові", яке заснувалося для опіки над українськими приватними високими школами.

Польський сойм на засіданю 28. липня 1923 р. відкинув нагле внесення українських послів, які домагалися видання закона про удержавлення українського приватного університету і української приватної високої технічної школи у Львові.

Українські школи, які були заложені в Східній Галичині за часів Австрії, польське правительство перемінює на польські або розвязує.

Внесення і промови українських послів у польськім соймі містять масу фактів, які являються ярким обвиненням польського правительства і його шкільної політики супроти українського народу.

V. Українські товариства польське правительство заборонює і переслідує.

Закладання товариств просвітних, гуманітарних і навіть співацьких заборонюється, мотивуючи се тим, що вони не дають запоруки, що не будуть проявляти діяльности, шкідливої для польської держави.

VI. Окремим способом поневолення українських земель являється кольонізація сих земель польськими кольоністами, спровадженими з корінної Польщі.

Ся кольонізація ведеться на основі законів польського сойму і розпорядків польського правительства, отже польське правительство несе за неї повну відповідальність.

Предметом кольонізації являється велика земельна власність на українських землях.

Всі польські партії заступають погляд, що та велика земельна власність є „польська земля" — бо наслідком попереднього панування Польщі на сих землях верства великоземельних власників є переважно польська, — і тому мусить перейти в руки польських кольоністів, а не сміє дістатися в руки місцевого українського селянства.

Відповідно сьому поглядови згадані закони й розпорядки і вся аграрна політика державних і приватних установ іде в тім напрямі, щоб виключити українського селянина від набуття землі.

Для характеристики сеї політики нехай послужить інформація, яку принїс часопис „Пяст", орган теперішнього польського президента міністрів Вітоса, в ч. 21 з 27. мая 1923. „Пяст" пише, що партії, на які спирається кабінет Вітоса, обовязалися вести кольонізацію українських земель в таких розмірах, що що року має бути розділено між польських кольоністів 400.000 моргів, на яких має осісти коло 20.000 польських родин.

Ся кольонізація ведеться при помочи міліярдових кредитів, призначаних на сю ціль польським соймом.

Ціль кольонізації: поселити на українських землях стільки польського населення, щоб вони втратили український характер.

З огляду на се, що українські селяни або правно або фактично є позбавлені змоги набувати землю, ся кольонізаційна політика являється **нарушенням принціпу рівности перед правом громадян української народности.**

Небезпеку польської кольонізації для українських земель розуміла Найвисша Рада Мирової Конференції, про що свідчить артикул 9 проекту договору між головними союзними і принятими до союза державами й Польщею в справі Східної Галичини з 20. падолиста 1919 р. (сей договір, як відомо, не ввійшов у життя, бо польське правительство відмовилося його заключити).

Згаданий артикул 9 звучав: „Не буде вільно переводити в Східній Галичині ніякої систематичної кольонізації кольоністами спровадженими зпоза границь краю".

VII. В кінці треба згадати про переслідування українських політичних партій, для яких не істнує свобода зборів і свобода преси, про безпідставні арештування громадян української народности, яких вспереч законам держиться місяці і навіть роки в слідчій тюрмі, взагалі про повну самоволю польських властий у відношенню до українського населення.

3.

Висше представлено тільки в загальних рисах ту систему, якою польське правительство старається знищити українське населення під духовим і матеріяльним оглядом, спольщити його землі і так запевнити собі вічне володіння на сих землях.

Колиб-б на сих землях справді мала здійснитися воля Польщі, то 8 міліонів українського народу на території, яка величиною й богатствами перевисшає неодну европейську державу, мали-б бути засуджені на національну смерть.

Маючи на увазі се положення українського народу під Польщею, маю честь просити Високий Союз Націй:

1) Вислати до Східної Галичини, Волині, Холмщини, Підляша і Полісся комісію Союза Націй для докладного розслідження положення українського народу і инших неполських народів, і опираючися на висліди сього розслідження заставити Польщу виконати покищо ті скромні зобовязання, які вона взяла на себе через міжнародні договори і свої закони.

2) Коли комісія мати-ме управнення і змогу всесторонього і безстороннього розслідження, то висліди переконають кождого державного мужа, який має почуття права і справедливости, що український нарід Східної Галичини, Волині, Холмщини, Підляша і Полісся повинен бути як найшвидше визволений з польської неволі. Тому прошу порobити заходи перед головними союзними державами, щоб вони негайно перевели ревізію рішення Ради Амбасадорів з 14. марта 1923 в цілі здійснення права самовизначення населення західноукраїнських територій: Східної Галичини, Волині, Холмщини, Підляша й Полісся щодо його політичної незалежности.

Женева, 1. вересня 1923.

Д-р Евген Петрушевич
Президент Української Національної Ради Східної Галичини.

ЕКОНОМІЧНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ В ГАЛИЧИНІ

(Кореспонденція зі Львова).

ЕКОНОМІЧНІ ІНСТИТУЦІЇ.

Економічне життя українського народу таксамо як і культурно-просвітне життя цікавить нас о стільки, о скільки ми бачимо в ньому зріст самодіяльности широких мас народа і наскільки в ньому є змагання до економічної самостійности.

Тепер, після війни, після того, як український нарід після розвалу Австрії й Росії, за такий короткий час утратив державну самостійність економічне життя нашого народа мусить бути ще важнійше. А саме тому, бо ми переконалися, що одною з найважніщих причин нашої програної було, що ми були економічно ще дуже мало розвинені, залежні від других народів. Тому ідучи слідами Чехів (які свою самостійність державну завдячують майже виключно економічному добробутови свого народа) мусимо сказати собі: **при помочи економічного відродження здобудемо державну незалежність!**

Чим більше матимемо народніх економічних, самодіяльних інституцій, тим близше наше визволення.

Товариство **„Сільський Господар"**, основано ще 1898. р. в Олеську, пов. Броди. До 1905. р. товариство мало льокальний характер для Олеська й околиці. Дня 25. марта 1905. р., після перетворення статута перенесено „Сільський Господар" до Львова, (вул. Зіморовича ч. 20.) Олеський „Сільський Господар" став філією львівською. За цей короткий час розвинуло товариство дуже велику діяльність, головно в области піднесення хову худоби та продукції пашних рослин і збіжа. Воно покликало до життя Краєвий Союз для збуту худоби і Союз господарсько-торговельних спілок.

На жаль світова війна спаралїжувала всю діяльність „Сільського Господаря". Від 1915. року дотепер нечинний. Причина тому також ця, що за часів Австрії „Сільський Господар" стояв головно державними субвенціями. Тепер, відколи Галичина дісталася під Польщу, „Сільський Господар" не одержує ніяких субвенцій. Від 1921. р. „Сільський Господар" видавав „Кооперативний Часопис". Тепер цей орган видає „Ревізійний Союз". „Сільський Господар" змагає до того, щоби використати кооперативну організацію для своєї роботи. Це має бути вистарчаюче для його праці без субвенцій.

Синдикат „Сільського Господаря" краєвий союз господарських спілок. (кооператива.) приймив ще й назву „Сільський Господар", щоби — опираючися на кооперативних — стати професійною централею українських хліборобів. Склеп „Краєвого Союза Господарських Спілок" міститься при вул. Городській ч. 95.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

П. Х., Шикаґо, Ілл. — Брутальне увязнення митрополита Шептицького польським урядом — сталося **світовим скандалом**, як писав наш кореспондент з Відня, Клим Обух.

Польському урядови ходило о замазання сеї події перед заграницею (не серед Українців, бо вони знають, що Українців не задурять) і тому розіслав до польських **консулятів** телеграму, в якій казав, що митрополита Шептицького не арештовано.

Між иншим польські консулі в Америці розіслали сю телеграму до американських газет, але вони їх не помістили. Помістили тільки **польські газети**, котрі стоять з польськими консулятами у звязи.

З українських газет жадна не помістила тої підлої брехні вшехпольського уряду і його консулятів, хиба хрунівська газета ксьондза Ількова в Коломиї п. з. „Право Народу", котра є в дійсности польською газетою, друкованою українською мовою.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПРИЗНАННЄ ЗА ОРҐАНІЗАЦІЙНУ ПРАЦЮ

I.

Тов. „Запорозька Січ" в Вунсакет, Р. Ай., відділ 206 У. Н. С. Оден із старших відділів з перед реформи. З кінцем червня 1923 р. мав 138 членів повнолітних і 103 дітей — разом 241 обезпечених в У. Н. Союзі. Весь час свого істновання відзначався умілим і точним діловодством урядовим, взірцевим ладом і сталим поступом. До заслужених для Т-ва і організації з давнійших керманичів Т-ва вписані є Бардичевський Михайло, Проборовський Мартин, Шаравара Яким і другі. Теперішними екзекутивними урядниками відділу того є: Михайло Чагарин, предсідатель; Микола Вецаль, касієр і Василь Бурак, секретар-організатор. Надіслану фотографію організатора міститься для відзначення за зорганізованне 30 нових членів в часі перших 6 місяців 1923 р.

ВАСИЛЬ БУРАК,
Секретар від. 206 У. Н. С.
род. з Лужанівки скалацького повіту, в Галичині.
Членом У. Н. С. від 31. січня 1921 р.

II.

Тов. „Запорозька Січ" в Рачестер, Н. Й., відділ 367. У. Н. С. Відділ старший з перед реформи, має 73 повнолітних членів і 24 дітей — разом 97. Причина що цей відділ нерозвинувся так як попередний 206., може бути тільки та, що в місті Рачестер, Н. Й. істнує еще кромі того пять других відділів У. Н. Союза і всі вони однако про свій зріст і організаційне добро дбають. До найбільше заслужених у тім відділі зачисляються: Сидор Андріїв, Антін Мельник, Василь Паньків і другі. В склад теперішньої екзекутиви відділу того входять: Антін Бабій, предсідатель; Корнило Сорохтій, касієр і Михайло Антонів, секретар-організатор, котрого фотографію поміщується як відзначення за приєднанне 30 нових членів в першій половині 1923 р.

МИХАЙЛО АНТОНІВ,
Секретар від. 367. У. Н. С.
род. з Верхні, пов. Калуш, Галичина.
Членом У. Н. С. від 31. січня 1916 р.

III.

Трете з ряду признанне належиться також січовикам і їх секретареви-організаторови за приєднанне 28 членів в часі перших шість місяців ц. р. а саме:

Тов. „Українська Січ" в Бриджпорт, Конн., від 59 У. Н. С., засноване 29. квітня 1916 р. З кінцем червня ц. р. в тім відділі було 53 повнолітних членів і 21 дітей разом 74 всіх обезпечених в У. Н. Союзі. Історія цего відділу до більше заслужених і активнійших членів зачисляє Івана Бойка, Михайла Гальковича, Миколу Варія, Миколу Мазура і др. В склад теперішньої екзекутиви відділу входять: Михайло Будник, предсідатель; Іван Глива, касієр і Володимир Венгринович, секретар-організатор.

Фотографії організатора не міститься бо неприслали.

ВОЛОДИМИР ВЕНГРИНОВИЧ
секретар від. 59. У. Н. С.
род. в Ганівцях в Галичині 21. марта 1892 р.
членом в У. Н. С. від 31. липня 1916 р.

Місто Бриджпорт, Конн. в часі війни продукувало найбільше амуниції і всякого военного матеріялу. Робота йшла день і ніч. На зібрання і організаційну роботу часу майже недоставало. Сейчас після війни, місто неначе ціле завмерло, фабрики позамикано, робітники розійшлись по інших містах за заробітками. Щойно тепер там вертаєсь нормальне життя. Отвираються нові фабрики і підприємства. Давні робітники вертаються і нові прибувають. І наш відділ старається через війну страчений час надолужити, коли в перших шістьох місяцях ц. р. успів передвоєнне число своїх членів тепер подвоїти, і коли так дальше о нових членів подбає, то в короткім часі буде одним з більших відділів У. Н. Союза.

(Дальше буде).

МАЛИЙ ФЕЛЄТОН.

УКРАЇНСЬКИЙ ГЕРОЙ І УКРАЇНСЬКИЙ ХАМ

Не знаю, як кого, а мене ніщо так не обурювало, як нездатність нашого інтелігента орієнтуватися в тім, що діється на Україні, і скласти розумну оцінку подій.

В той час, як уся Московщина „мовчить, бо благоденствує" в совітськім раю, Україна кипить, нуртує і не може заспокоїтись, погодитись із тим раєм, що гірше всякого пекла.

— Да што-ж... канец пришол: памрем, усе памрем! — з фатальною покорою, вихованою тисячлітнім рабством, говорить Москаль, позираючи на те, що робиться навкруги й підставляючи голову під сокиру большевицького ката.

А на Україні повстання не стикаються, не вважаючи на нелюдські кари і знущання над тими, хто попав до рук червоних харцизів, що цілими велелюдними зграями вештаються без перестанку від села до села, виловлюючи повстанські загони.

„Брати мої, гайдамаки!"

Треба було великого серця пророка, треба було безмежної любови його до краю, до народу рідного і його долі, щоб так поставитись до тих, хто не стерпів тяжкої неволі і повстав супроти насильників.

„Брати мої, гайдамаки!"

Висока інтелігенція і високе зрозуміння того, що ділось на нещасній, розпятій Москалем і Ляхом Україні.

А тепер?...

„Україна стогне, плаче", — як і тоді, — „кат лютує"...

А наші колишні будівничі державні?

Скрахувавши на спробі „збудувати Україну по Марксу"

були й такі!), пішли в Каносу до большевиків. А щоб відгородитись од народу, що не хотів коритися, скваліфікували його боротьбу за здобуття свободи —

Бандитизм!

Колись — „брати мої, гайдамаки!"

Тепер — „бандити!"

Чому саме бандити?

Річ проста: так іменує наших повстанських героїв московсько-жидівський кат.

— Ви — Моголи!

— Моголи, Моголи, — луною паскудженою, поктрилнвою відгукуються наші скраховані політики за своїм червоним од крови ідеалом.

— Народ ваш — бандити!

— Бандити, бандити, — відгукується московська грязь.

Для того, щоб здискредитувати повстанський рух народа — героя, московські чекисти назвали його петлюровщиною.

Самостійна, незалежна ні від кого Українська Держава се петлюровщина.

Український рух — петлюровщина.

Українська мова — петлюровщина.

Українська церква — петлюровщина.

Все, що українське — петлюровщина.

Так хоче Москаль, а наші за ним:

— „Петлюровищна, петлюровщина... А як-же, а як-же.. бандитизм, і нехай живе всесвітня революція!"

„Раби, підніжки, грязь Москви!"

Я далекий від того, щоб, як се в нас водиться обвинувачувати сих малих людей в тім, що вони не Хмельницькі, що вони не змогли побити, ворога й збудувати державу.

Міцне тільки те, що виборюється, а не падає Бог зна звідкіля.

Була Малоросія, — раптом десь угорі стався переворот, — маєте — Україну!

В один день! Упало, як сніг на голову.

Але... як сніг, і розстало.

Розтало, але не загинуло без сліду, бо розбудимо трохсотлітній сон великого народу.

Прокинувс, щоб бути розпятим.

Розпинається його, щоб на хресті, у великих муках відчув свою, приспану віками неволі, окремішність.

Ми — український народ, українська нація!

Хтось сказав:

— Щоб втілитись у життя, ідея мусить бути розпята. Тоді тільки вона воскресає в свідомості людей творчою силою!

З революцією встала українська ідея у ввесь свій зріст.

Та не оперетковим будівничим держави було втілити її в життя.

Вони прохали про се і почули у відповідь:

— Руки проч! В Наримський край! Запізно!

А прийшов ворог хитріший, лукавіший, зрадливіший, підступніший, підліший, крівавіший і ласкаво промовив:

— Самоопределеніє вплоть до отвєленія!

Приспав і розпяв.

А за розпяттям настав час національної свідомости масової, час воскресення.

На хресті, в огні пожеж, в сторіках крови, в ріках сліз — розпочалось не оперіткове, а справжнє відродження нації.

Розпочалось — і непокоїться від животворної сили його червоний московський диктатор.

Лагодився війною запалити червону пожежу у всій Европі, але високий кат Дзержинський заявив:

— За спокойствіє на югє не отвєчаю!

І диктатор присів.

Що-ж там „на юге"?

Дзержинський: „Проклятая петлюровщина"!

Себто повстанські рухи, себто воскресення після розляття.

А на мові нашого рідного Хама. —

Бандитизм!

І всіх народів, що колинебудь були в чужинецькому ярмі, се — героїзм народній, визвольна боротьба.

А в наших, здеґенерованих Москвою, інтеліґентів — бандитизм.

Маю щастя засвідчити, що таких лишилось уже небагато.

Надто виразне вже теє воскресення, той порив до волі, щоб і тепер, після безлічи розчарувань в „диктатурі пролетаріяту" і у „всесвітній революції", говорити, що визвольна боротьба й офірування життям у тій боротьбі — бандитизм...

Земляк.

Марія Ебнер-Ешенбах.

ЛИСТОК

Із німецької мови переклав Іван Ставничий.

Несений вітром летів у повітрі зівялий листок побіч птаха.

— Дивися — зашамотів він у тріюмфі — я можу літати, як ти.

— Коли ти можеш літати, то зроби це за мною! — відповів птах, одвернувся і сильним крилом напрямився проти вітру.

А листок закрутився безсильно, аж новий подув вітру дихнув на листок і він упав до потічка, що жваво й весело котив поміж сіножатями свої мов сльози чистенькі води.

Тепер плив листок на филях і відізвався до риб:

— Дивіться на мене, я можу плавати так, як ви!

Безмовні риби не заперечили; тут листок надувся бундючно і сказав до себе в думці:

— Це чемні створіння, прецінь признають, кому признання належиться!

Покотився дальше з водою і не запримітив, що вже наскрізь був зогнилий.

ЗЇЗД УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ В РУМУНІЇ.

15—17 вересня в Букарешті має відбутись зїзд української еміграції, яка перебуває в Румунії. Дозвіл на зїзд від румунського уряду вже одержано. В програмі зїзду входять такі питання: 1) Репатрація української еміґрації, її умови та шляхи; 2) засоби поліпшення правового та матеріяльного становища еміґрантів; 3) культурно-просвітні завдання української еміґрації; 4) обеднання еміґраційних сил та їх орґанізація (утворення всеукраїнського національного центру); 5) українська справа в її сучасному стані. Зїзд скликає філія українського товариства Ліґи Націй в Румунії, яка своє неповне завдання в роботі серед еміґрації бачить в допомозі утворення єдиного національного фронту і орґанізації єдиного для всіх земель України національного центру.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЙОКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ПЕРШИЙ ТОМ.

ТРЕТИЙ ТОМ.

(69)

А ще по однім дні Івана покликали до команди найблизчого военного округу.

Військовий комадант подав йому до відома, що на пана Беренда було донесено, що аґітує проти цілої конституції, понижує Державну Раду в очах народа, стримує нарід, а особливо своїх власних робітників від висловів льояльности, лає членів високого правительства і бере участь в таємних товариствах. Най він на будуче стережеться робити це все, бо інакше проти нього почнуть слідство, яке може для нього сумно скінчитися. На цей раз справа обмежиться для нього лише ляком.

Іван знав дуже добре звідки прийшов донос. Для його підприємства булоб досить, щоб його єдиний проводир був посажений на один короткий рік до слідчої вязниці. Правда тоді виявиться його невинність і його пустять на вільну стопу; але тим часом ціле його підприємство загине.

На щастя Івана авдітор був жонатий і його дружина лежала в полозі в тій кімнаті, в якій містилися звичайно підслідчі вязні. Тому краще було пустити його до дому, ніж забрати кімнату хорій жінці, що, я гадаю, одобрить кождий.

— — — — — — — — —

Ах! це було справжнє свято, коли ці дванадцять нових свитин з долини Бонди зявились в столиці.

Вони тут! Угорці тут! Незіпсуті сини сільського люду. Депутація до Державної Ради. Признання лютневого патенту. Перші піоніри. Вони заслуговують на трикратне „Гох!"

Всі часописі поспішили привітати їх. Політичні часописі подали серіозні передовиці про це значне явище. Державні мужі приймали їх на особливих авдієнціях, пан абат виголошував від їх імени добре складені промови і вплітав в них уваги про теперішній неможливий стан країни, якого нарід хоче позбутися, і відрікаюе вже своїх справжних добродіїв від фальшивих пророків, яких він засуджує на бездільність.

Пан абат особливо підкреслював цей розважний погляд народа, коли він промовляв до міродайної екселенції.

Міродайна екселенція стискала ласкаво пану абату руку і запевняла, що Х-ське біскупство буде незабаром вакантним і при обсадженню його він буде дбати про те, щоб найльояльнійший прелат дістав це біскупство.

Його екселенція почав розмову і з членами депутації, а тому, що жадний не розумів його мови, всі були дуже задовольнені ласкавою розмовою.

А коли його екселенція довідався, що найбільш визначною особою між депутатами є Петро Шафран, він стиснув йому навіть руку і висловив надію, що він побачить членів депутації на завтрішнім засіданню на ґалерії. Тепер ще „лише" на ґалерії.

І Петро пообіцяв, що вони прийдуть. Лише він один зрозумів, що було говорено до нього. Він вмів говорити по німецьки, а навіть по французьки. Він навчився цьому бувши матросом.

Але про концесію на желізницю в долині Бонди міністр не казав нічого. А цеж була головна річ.

По високих авдієнціях слідували народні овації. Редоктори трьох ілюстрованих часописий запросили депутацію сфотоґрафуватися для них в своїх „мальовничих" нових свитах.

Ці інтересні ґрупи можна було в найкоротшім часі бачити виставлені у вітринах всіх торговців предметами мистецтва, і вони вабили до себе цікаву публику.

Наступного дня на засіданню Державної Ради їм була поставлена до роспорядимости ціла перша лавка на ґалерії; тут сіли милі гості в однім ряді оперлися раменами на барєр і звисіли свої круглі брилі.

Міродайна екселенція виголосив задля них півторагодинну промову, і чеські опозиціоністи почислили, що його екселенція протягом промови пятьдесять два рази глянув на ґалерію, яке враження зробив він на угорських гостий.

Один з них заснув і пустив свій бриль, який впав до салі. Зате бриль збудив внизу одного депутата, який заснув на своїй лавці. Ця подія дала цілій державній пресі на три дні чудову нагоду до дотепних уваг і нарешті зробилась добичею сатиричних журналів. Членам депутації були приписані крилаті слова, яких вони ніколи не казали.

Але вони витримали до кінця засідання. Це були відважні люди.

В нагороду за це страждання та за їх витревалість провідні голови законодавчого тіла урядили для них пишний банкет в готелі Мунш, де Петро Шафран був відзначений тим, що його посадили на горішнім кінці столу зараз праворуч від абата і всі дивилися на нього.

З одушевлених тоастів в німецькій мові, якими вибухали йому в обличчя визначні промовці, панове доктори, державні радники, таємні радники, Петро Шафран зрозумів, що кождий шанував в нім майбутнього колеґу, можливого законодавця, якого мешканці долини Бонди мали незабаром послати до Державної Ради. А з слів, які шепотіли у французькій мові люде позаду нього, він довідався, що ці люде говорили про нього, як про дивного хлопця, колишнього нареченого божеської Евеліни, яку йому викрав Каульман.

Петро Шафран удавав, що він не чув, ані те, що промовляли йому у вічи одушевленими словами, ані того, що шепотіли з глузливим сміхом поза його спиною.

А собі він мислив: колиб ці панове тут знали, що я вже раз їв людське мясо!

При кінці банкету ці великі вчені, поважні панове доктори цілувались з своїми почесними гостями і лише пізня ніч розлучила цих „люблячих". Слідуючого дня у всіх громадян долини Бонди крутилась голова від тих багатьох добрих річей, якими їх частували і до яких вони не були призвичаєні.

А вони мали ще перебути багато парадів. Вони мусіли зявитися в цісарськім замку і зложити данину пошани і прославлення на ступнях найвищого трону. Перед бідними свитками відчинились навіть найвищі ворота.

Наступного дня вони мусіли дивитися на роскішну військову параду. Скільки гармат! Як багато кінноти! Який страшний ліс баґнетів!

Знов иньшого дня — це була неділя — відвідували вони одну по другій церкви. Якіж це церкви! Тут ледве можна зважитися відчитати просту селянську молитву вивчену дома. До цьогож ґарний спів, гремлячі звуки орґану! Тут милий Бог богатий пан! Як мусить селянин соромитися, що милий Бог на селі такий бідний!

По обіді було народнє свято. Тут було на що подивитися! Дивовижні звірята, танцюристи на линві, чарівники, бігуни на перегони, повітряні бальони! А пива було там, скільки вони собі бажали. Пан абат платив за все.

Але на тім ще все не кінчилось. Вони мусіли обдивитися в цісарській столиці все гідне уваги, ґалерії малюнків, колекції дивовижних річей, арсенал, ліярню гармат, скарбницю — щоб ці свитки мали поняття, яка роскіш, міць, слава, велич і влада стискає їм руку, їм з їх злиднями, занедбаністю, несвідомістю, безсиллям і упокоренням!

Але свитки опинились би вже охоче дома, щоб сісти спокійно при власнім столі з мискою вареної картоплі на нім.

В останній вечер їх повели до театру.

Не до Бурґтеатру, це не для них, але до Тройманського театру.

Там дають якраз річ, яка до них надається, де можна багато сміятися і ще більше дивуватися. Ця річ складається з самих співів, танців і жартів. А найбільшим жартом в ній є те, що головну ролю грає гарна Евеліна, пані фон Каульман. Чи Петро Шафран її пізнає?

Анґажувати Евеліну відразу до опери не було можливо, бо там тревало ще італійське стаджіоні; але коли воно кінчиться, їй подали надію на анґажемент, хоч з виразною умовою, що вона перед тим набуде справу на якійсь другорядній сцені і увільниться від кулісової горячки. Таким чином опинилась вона як гість на коні Тройманського театру.

Її власні природні принади чарували публіку, і про неї говорили, як про одну з визначнійших красунь; золота молодь не тямила себе від захоплення цю чудовою появою.

Пєса дана цього вечора в пошану свиток була одна з фривольних опереток Оффенбаха, в якій дами на сцені лише трохи закривали свої принади перед публикою. Шляхотна публика тішиться цим і вигукує від радости.

Але люде в свитках розважилися зле.

Багато брязкоту, балет, і легко одягнені німфи, кокетливі рухи, звабливі усмішки, відважні скоки і коротенькі спідннички не відповідали їх смаку.

Бідні дівчата підтикають також спідниці при роботі, коли вони перуть на річці! Алеж вони тоді працюють. Хто дивиться туди? Хто думає про це?

Не лицарський стан, а прості люде в свитках додержують гасло: „Най зло спаде на того, хто зло задумує!"

Публика в свитках мала почуття, ніби вона мусіла соромитися за акторів і глядачів.

Особливож, коли виступила Евеліна.

Вона була фея, мітольоґічна богиня, овинута позолоченими осяяними сонцем хмарками, а між цими хмарками були отвори, скрізь які — проглядало небо.

Петро почував, що його проймає жар горячки. Хіба цілий світ сміє дивитися на це небо.

Коли вони працювали ще разом в копальні, бачив він часто з заздрістю в серці, як ці гарні литки виглядають зпід підіткнутої спідниці; але тоді дівчина не мала свідомости того, що на ній можна бачити, і у робітників має значіння приповідка: „Най зло спаде на того, хто зло задумує!"

А тепер вона вже вміє кокетувати, усміхатися, звабливо поглядати і при тім дозволяє тисячам людей дивитися на себе.

Петро не числився з тим, що це лише сцена і що феї, які тут грають тепер, поза сценою можуть бути самими моральними дамами і слухняними дівчатами, що те, що вони виробляють на сцені, є лише гра.

Бувший наречений в свитці почував огиду і огірчення.

Жартуючи давати обнимати себе, жартуючи освідчуватися в любови, вабити, милувати!

Чи ця жінка нарочито іде на те, щоб виставляти себе так ганебно на показ?

Чи це не є жадна ганьба, а щось славне?

Так. Це пошана. З льож їй кидають масу вінків, так що вона не знає, де ступити, так багато квітів лежить навколо неї. Це пошана!

Саля тремтить від оплесків. Не таке ушанування, яке складають звичайно перед людьми, і не таке, яке відбувають перед святими, але це чужинецький спосіб обожування. Це служба божищу, і жінці подобається, що вона божище.

Так зясував собі справу Петро Шафран і ніяким чином не був приязнійше настроєний до Евеліни.

Він потішив себе лише тим, що ніхто з його товаришів не пізнав в цій звабливій постаті колишню носійку вугля.

Петро приніс зтеатру до дому огірчення і огиду.

Коли він по представленню зійшовся в готелі з паном абатом, він промовив до нього: „Коли ми поїдемо до дому?"

„Чи ти нудишся, Петре?"

„Так!"

„Ну, май ще трохи терпеливости. Завтра ми мусимо ще піти в одно місце на поклін до одної гарної жінки."

„А що ми будемо там робити?"

„Ходи лише всюди і не питай навіщо. Коли ми хочемо мати успіх, то ми мусимо випробувати всі засоби. Ми мусимо просити о протекцію одну даму, одно слово якої у міродайної екселенції значить більше ніж всі наші благання."

„Добре, то ми підемо ще також і туди."

(Далі буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Ріхард Леандер.

НЕБО Й ПЕКЛО

(Легенда).

Із німецької мови переклав Іван Ставничий.

Це було в часі, коли земля найкраща і коли чоловікові найтяжче приходиться вмірати, бо вже цвів запашний боз і рожі мали грубі пуцянки: тоді тяглося двох мандрівців дорогою до неба, вбогий і богач. На землі жили вони в сусідстві, богач у великому, прекрасному домі, а бідний у малій хатині. Але що смерть не робить ніякої ріжниці, тож сталося, що оба вмерли в ту саму годину.

На дорозі до неба отце й зійшлися знову разом і мовчки ступали побіч себе.

Між тим дорога ставала гірша та вела чим раз то більше під гору. Богачеві робилося ніяково, бо був грубий і дихавичний і в своїм життю ще ніколи так далеко не йшов.

Так бідний випередив богача і перший станув перед небесною брамою. Але що не мав смілости застукати, присів нишком під ворітьми й думав:

„Зажду на богача; може він застукає".

По довгім часі придибав також богач, але коли застав ворота заперті й ніхто зараз не вибігав одчинити, почав ними голосно термосити й бити в них кулаком.

Квапненько прибіг Петро, відчинив браму, приглянувся обом і звернувся до богача:

— Це певне ти був, що не міг заждати хвилину. На мою думку ти зовсім не потребував робитися такий широкий. Багато умного тут угорі ми про тебе не чули, як довго ти жив на землі!

Богач присмирнів; але Петро цілковито ним не турбувався, тільки подав руку вбогому, щоби тому було лекше встати і сказав:

— Ходіть оба в передню світлицю; дальше якось воно там уже буде!

І це справді не було небо, куди вони ввійшли тепер, тільки великий, просторий присінок із множеством зачинених дверей та з лавками попід стінами.

— Відпочиньте тут трохи — сказав ізнову Петро — й чекайте, аж я верну; але вживайте цього часу на добре, бо в тім часі маєте оба розміркувати, чого ви вув хотіли би. Оба будете мати точнісенько так, як собі забажаєте. Так розважте й коли я вернуся назад, не мніться, але скажіть усе та нічого не забудьте, бо потім буде запізно...

З цими словами відійшов.

Коли по якімось часі вернувся і спитав, чи готові з застановами та чого бажають собі в вічности, підскочив із лавки богач і сказав, що хоче мати великий, золотий замок, такий гарний, яким навіть у порівнанню не міг би повеличатися ніякий цар, а поза тим що дня найвибагливіщі страви. А ввечері кождої днини що иншого. Дальше бажає собі вигідного фотеля, в якому звичайно на старість люблять засідати батьки та дідусі родин; у незабудь Петрови й про ґазетку натовк, щоби знати, що діється на землі.

З пожалінням глянув на нього Петро, мовчав довго і спитався впослід:

— Більше нічого собі не бажаєш?

— Ах так! — устряв скоро богач — грошей, багато грошей, у всі пивниці повно грошей; так багато, щоби ніхто не зміг навіть перелічити!

— Все будеш мати — відповів Петро — ходи за мною! — й одчинив одні з численних дверей та повів богача в величавий, золотий замок, де було все, чого той бажає собі. Коли вже все показав йому, відійшов і запер замкові ворота великим, залізним засувом.

Богач удягся в шовковий убір, розсівся вигідно в кріслі, їв і пив, а коли наситився, почав читати ґазетку.

І так було що днини.

А раз на день завжди сходив на долину до пивниці й оглядав свої гроші.

Так минуло двайцять, пятьдесять літ і других пятьдесять, так, що було їх сто — а це лише хвилинка супроти вічности — а богачеві та вкприкрився вже його величавий; золотий замок, що ледве видержував у нім.

— Мясце і ковбаса також чим раз то гірші — сказав — вони вже більше не до їдження!

Це була неправда, але то вони йому переїлися.

— Та й ґазетки давно вже також не читаю — говорив дальше — мені байдуже, що там у низу на землі твориться. Адже-ж ні одної людини там більше не знаю. Мої знакомі вже давно всі повмірали. Люде, що тепер приневолені жити, виробляють такі блазенства і плетуть такі нісенітниці, що голова ходором ходить, коли те читати.

Після цього вмовк і позіхнув, так набридло йому зі скуки. Через хвилину відозвався впять:

— Зі своїми купами грошей також не знаю, що починати. Нащо я їх маю властиво? Адже тут не можна собі нічого купити. Як чоловік може бути такий дурний і в небі бажати собі грошей!

Встав, одчинив вікно і виглянув на двір.

Але хоча в цілім замку було ясно, то на дворі залягала чорна ніч. Було так темно, що годі було би побачити руку перед очима. Темно як день так ніч, рік у рік і тихо, неначе на цвинтарі.

Примкнув вікно богач і сів собі назад у свій фотель.

І що дня раз або двічи ставав і визирав на двір. Але заєдно було однаково.

Та й однаково завжди рано діставав шоколяду, на обід день у день телячу печеню з яблунівкою, риж із молоком та печені ковбаси й потім легуміну! так день у день, день у день, вічно...

Але коли минуло тисячу літ, заскрипів великий залізний засув у брамі й увійшов Петро.

— Ну — спитався — як же тобі тут до вподоби?

З гірким докором одповів богач:

— Як мені до вподоби? Мені зовсім не до вподоби; зовсім ні! До тої міри не до вподоби мені, як тільки може бути в такім нікчемнім замку! Як ти можеш собі хоч би подумати, що тут можна видержати тисячу літ! Не чується нічого, не бачиться нічого; ніхто не дбає про людину. Ніщо, як одна велика брехня — оте ваше возвеличуване небо з вашим вічним блаженством. Зовсім нікчемна установа!

Петро глянув зачудований на нього і сказав:

— Ти видко не знаєш, де знаходиться? Думаєш може, що ти в небі- Ти в пеклі. Сам прецінь побажав у пекло достатися. Замок належить до пекла.

— До пекла? — повторив богач наляканий. — Це оттут хіба пекло? Де-ж би в такім разі були чорт, огонь, кітли

— Думаєш може — відповів Петро — ро грішників усе ще й тепер печуть, як бувало? Це вже давно змінилося. Але ти в пеклі, будь цього певний, і то зовсім глибоко, так, що декому може бути тебе навіть жалко. З часом прийдеш сам до пізнання цього.

Бога затривожений кинувся взад у свій фотель, закрив обличчя руками і хлипав:

— В пеклі, в пеклі! Я бідний, нещасний, що зо мною буде?

Але Петро відчинив двері й вийшов, а коли знову засунув знадвору залізний засув, чув, як у середині богач заєдно хлипав:

— В пеклі, в пеклі! Я бідний, нещасний, що зо мною буде?

І нових минуло сто літ і ще раз сто, а час тягнувся богачеві так страшенно довго, як собі цього ніхто навіть у думці не може представити.

Коли минуло других тисячу літ, увійшов знову Петро.

— Ах! — кликнув йому назустріч богач — я вже так стужився за тобою! Мені дуже сумно! Чи воно так, як тепер, має вічно бути? цілу вічність?— По хвилині додав: — Святий Петре, яка властиво задовга вічність?

Петро відповів:

— Коли ще десять тисяч мине, тоді вона роспічнеться.

Як почув це богач, схилив голову на груди й почав гірко плакати.

Ае Петро станув за його кріслом і лічив нишком його сльози. Коли побачив, що їх було стільки, що Бог напевне простить йому, сказав:

— Ходи, хочу тобі раз показати щось правдиво гарного! Вгорі на поді я знаю отвір у стіні, яким можна зазирнути в небо.

З цим вивів він його вгору сходами і почерез ріжний хлам аж у малу кімнатку. Коли вони ввійшли туди, впав отвором золотий промінь просто на чоло святого Петра так, що виглядало, немов би вогненне полумя на нім палало.

— Це зі справжнього неба! — сказав із тремтінням чоловік.

— Так — одповів Петро — ось поглянь тепер!

Але отвір знаходився трохи за високо в стіні, а богач був не дуже високий, так, що ледве досяг отвору.

— Мусиш натягнутися і стати високо на пальці — сказав Петро.

Богач напружився, як лише міг, а коли врешті проглянув крізь отвір, побачив справді небо. Там сидів Бог на свойому золотому престолі на хмарах і зорях у всій величности й чудовости, а кругом нього ангели і святі.

— Ах — викликнув богач — це-ж щось такого напричуд гарного й величавого, як навіть уявити собі не можна було на землі. Але скажи, хто це той, що сидить Богові в ногах, до мене просто спиною обернений?

— Це бідний, що на землі жив у твойому сусідстві та з яким ти разом прийшов сюди на гору. Коли я предложив вам обом застановитися, чого бажаєте в вічности, то він просив лишень о стільчик, який міг би класти під ноги Богові. Це й дістав він, точно так, як ти свій замок...

По цих словах Петро відійшов тишком, а богач навіть не запримітив його неприсутности. Цей стояв усе ще зовсім тихо на пальцях і дивився в небо та не міг надивитись. Йому приходило це тяжко, бо отвір був дуже високо і він мусів заєдно стояти навшпиньках; але робив це радо, бо те, що бачив, було занадто гарне.

По новій тисячі літ прийшов Петро в останнє. Богач усе ще стояв на поді при стіні навшпинячках і дивився неповорушно в небо та був такий затоплений у глядінню, що навіть не завважив, як увійшов Петро.

Але впослід поклав йому Петро руку на рамено так, що той обернувся, і сказав йому:

— Ходи зо мною, ти стояв доволі довго! Твої гріхи прощені тобі; маю взяти тебе в небо... Не правда-ж, ти міг мати багато вигідніще, як би лише був хотів?...

ВИКАЗ ОПОДАТКОВАНИХ

37) Жоліет, Іл., М. Болехівський: народний податок 5.00; Боевий фонд України 5.00. — Разом 10.00

38) Авбурн, Н. Й., від Запор. Січи переслав М. Денега 3.75
Зложили: О. Олійник 1.00; В. Гуменний, П. Гєрльобський по 50 цнт.; В. Борачок, І. Гуменний, І. Щербій, М. Кайтан, Г. Будз, М. Назарук, Макс. Денега по 25 цнт.

39) Бофало, Н. Й. від тов. о. Нижанковського переслав І. Сидорович 4.25
Зложили: М. Пришлівський 1.00; І. Сидорович, І. Сінакевич по 75 цнт.; І. Соколовський, Е. Мальчос по 50 цнт.; П. Сукмановський, В. Горгота, С. Макух по 25 цнт.

40) Ню Йорк, Н. Й., від Запор. Січи, від. 117 У. Н. С., переслав П. Перей 9.50
Зложили: Йосифа Ярема 1.00; М. Ковальчук, Н. Старущак, В. Лазута, І. Ганачівський, В. Чайка, Т. Ніньовський по 50 цнт.; І. Семан, Г. Стефанишин, І. Троняк, В. Зиблікевич, Ю. Король, Л. Кшивінський, С. Малярський, Д. Вітенко, С. Кучма, А. Яблонський, Г. Дерек, П. Барила, П. Перей, І. Хома.

41) Джерзи Сити, Н. Дж., від Провидіння ч. 3 переслав К. Піддубчишин 7.00
Зложили: о. О. Улицький 2.00; О. Каранко 1.25; К. Кузимко, С. Лашок, Н. Борак по 50 цнт.; К. Піддубчишин, В. Фурка (стар.), М. Лашок, Параскева Зіняк, Д. Коліда, П. Дмитрів, Н. Пішко, П. Бріцкий, Піддубчишин Анна по 25 цнт.

42) Спрінґ Валей, Н. Й., від Комітету Обєднання переслав К. Ільків 1.75
Зложили: К. Ільків, А. Кашинський, М. Терпеливець, І. Брега, І. Кріль, О. Мельник, Й. Роговський по 25 цнт.

43) Филаделфія, Па., від бр. св. Йосафата переслав П. Михальчук 2.75
Зложили: В. Стецик 1.00; Т. Бурила, П. Михальчук, О. Чорнецький, П. Михальчук по 25 цнт.; Г. Ґураль 50 цнт.; О. Николайчук 15 цнт.; І. Кусиляк 10 цнт.

44) Вестбурі, Н. Й., тов. Тараса Шевченка переслав М. Скаськів 2.50
Зложили: С. Гузар 2.00; І. Козуб, І. Юрків по 25 цнт.

45) Ню Йорк, Н. Й., бр. св. Андрея, від. 66 У. Н. С., переслав М. Гандзюк 4.25
Зложили: І. Лазорчук, І. Колодій, І. Бубера по 50 цнт.; С. Свєнтковський, Н. Фединяк, Я. Цоснпель, І. Цюцюна, Д. Биндас, Т. Биндас, Н. Даниляк, К. Верскла, М. Стирка, Д. Павлик, М. Гандзюк по 25 цнт.

46) Джерзи Сити, Н. Дж., від бр. св. Івана Хрестителя переслав В. Гіль 21.25
Зложили: К. Улицький, Т. Чорнявий по 1.00; А. Бусько 75 цнт.; І. Василюк, Й. Лоєвич по 75 ц.; В. Жарський, М. Косоноцький, С. Гук, С. Кіцей, Л. Кулич, Й. Жарський, Я. Сай, І. Жарський, В. Микетрів, А. Тенюх, П. Томко, В. Матвіяс, Р. Булик, Г. Дячик, М. Салюк, І. Грубець, Л. Дума, Л. Панас, Г. Шемлій, Й. Салюк, С. Ґріца, Юлія Териливець по 50 ц; О. Яцків, В. Гіль, І. Бобовник, А. Рубінович, Ю. Гук, Г. Гуменюк, С. Сойчук, Я. Ссуміловський, Н. Пігура, А. Сайчук, О. Колісник, Р. Струж, Д. Дорош, Н. Заяць, Л. Струж, С. Войчишин, В. Ґоік, С. Кот, І. Миць, Доця Захарейчук, А. Ярош, А. Мазур, Гаська Пахолок, А. Корнило по 25 цнт.

47) Трентон, Н. Дж., від Комітету Обєднання переслав П. Стадник 3.00
Зложили: І. Мароско 1.50; М. Волчанський 1.00; І. Масляк 50 цнт.

48) Агмек, Миш., І. Мислик.. 3.00

49) Пеорія, Ілл., від тов. Робітників переслав В. Бігун...... 3.25
Зложили: А. Батюк 1.00; А. Батюк 50 цнт.; В. Бігун, А. Бігун, А. Пачковський, А. Куш, П. Пачковська, Т. Налач, О. Оніщук по 25 цнт.

50) Сиракюз, Н. Й., від Запор. Січи У. Н. С. пер. Т. Ковальчик 5.00
Зложили: Н. Бутницький 1.50; В. Осухівський, О. Щмукалюк по 75 ц.; І. Танов, Л. Залецький, Н. Мовчій по 50 цнт.; І. Чернатович, І. Лічинський по 25 цнт.

51) Гартфорд, Конн., о. М. Олексів 3.00

52) Елизабет, Н. Дж., від Зап. Січи У. Н. С. переслав К. Пілат 3.00
Зложили: І. Пілат 1.00; Н. Ільків 50 цнт.; І. Кіщенюк (стар.), Г. Рудницький, І. Кіщенюк (мол.), М. Костишин, К. Пілат, С. Могила по 25 цнт.

З ДНЕМ 31. СЕРПНЯ 1923, ЗАГАЛЬНА СУМА ЗА ВЕРЕСЕНЬ $816.90

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ